

Обставини справи

Заявник у цій справі є колишнім суддею, який обійняв посаду в уряді.

У 2015 році заявник був призначений суддею міського окружного суду міста Вільнюс. У 2016 році він був звільнений з цієї посади за власним бажанням, щоб обійняти посаду в уряді: спочатку – посаду міністра внутрішніх справ, пізніше – заступника міністра оборони. У грудні 2020 року термін його повноважень як заступника міністра закінчився. Тоді заявник звернувся з проханням про повторне призначення його на посаду судді. Відповідно до Конституції та Закону про суди, рішення про призначення суддів приймає Президент Республіки. Закон про суди передбачає можливість для колишнього судді, який припинив свою кар'єру, протягом певного періоду подати заявку на повторне призначення без проходження конкурсного іспиту або відбіркової процедури.

У січні 2021 року державні посадовці, зокрема Президент Республіки, зробили публічні заяви, у яких висловили думку, що заявник не буде поновлений на посаді з причин занепокоєння щодо його неупередженості, та вважали за необхідне встановити «період охолодження» після перебування на політичній посаді. Офіційного рішення про поновлення заявника на посаді судді прийнято не було.

Заявник звернувся до суду з адміністративним позовом. Вільнюський регіональний адміністративний суд відмовився прийняти позов до розгляду, вважаючи, що діяльність Президента Республіки не може бути предметом розгляду в адміністративному провадженні. Після цього заявник звернувся з цивільним позовом. Це провадження в результаті також було невдалим, оскільки литовські суди визнали, що рішення про призначення суддів належить до повноважень Президента Республіки, а тому суди не мають юрисдикції розглядати позови заявника.

У 2022 році заявник подав нову заяву до Президента Республіки з проханням про поновлення його на посаді судді. Після отримання допуску до державної таємниці, заявник пройшов співбесіду в Раді суддів, яка згодом проголосувала за його поновлення на посаді. Проте Президент Республіки відмовився поновити заявника на посаді. Офіційних причин не було наведено, але заявнику повідомили, що існує занепокоєння щодо його діяльності під час перебування на посаді в уряді та його майбутніх планів щодо участі в політиці. Подальше цивільне провадження за позовом заявника також було безуспішним. Вільнюський регіональний суд постановив, що суди не мають юрисдикції розглядати позов заявника. Апеляційний суд підтвердив це рішення, а Верховний Суд відмовився прийняти до розгляду касаційну скаргу заявника.

Оцінка Суду

ЄСПЛ дійшов висновку, що національні суди не забезпечили заявнику ефективного засобу правового захисту, який був би здатний вирішити його скаргу по суті.

ЄСПЛ визнав, що, ймовірно, у литовському законодавстві існує «право» на справедливую процедуру при повторному призначенні на посаду судді, включно з правом на захист від довільної та дискримінаційної відмови в такому призначенні, а також «право» на справедливую процедуру при розгляді заяви про повторне призначення на посаду судді. ЄСПЛ підкреслив, що існує чіткий зв'язок між доброчесністю процесу призначення суддів та вимогою судової незалежності. Відповідні міжнародні стандарти вимагають, щоб будь-яке рішення щодо відбору та кар'єри суддів, або принаймні процедура, за якою таке рішення ухвалюється, підлягало судовому перегляду. З огляду на особливі обставини справи та важливість захисту незалежності судової влади, виключення заявника – кандидата на посаду судді, який відповідав установленим законом вимогам, з процедури повторного призначення без можливості судового перегляду цього рішення звичайним судом або іншим органом, що здійснює судові повноваження, не може вважатися таким, що відповідає інтересам Держави, яка керується принципом верховенства права. Фактично Уряд стверджував, що позбавлення можливості судового перегляду відповідного рішення було необхідним за обставин справи заявника, з огляду на виключні конституційні прерогативи та роль Президента Республіки у призначенні суддів.

Однак заявник, як колишній суддя, який обіймав посаду в Уряді, мав право на те, щоб його кандидатура на посаду судді була розглянута без проходження конкурсного іспиту або процедури відбору. При поданні заявки на повторне призначення він отримав необхідні дозвільні документи і пройшов співбесіду в Раді суддів, яка, оцінивши кандидатуру заявника на основі критеріїв компетентності й доброчесності, рекомендувала Президенту Республіки призначити його на посаду судді міського суду. Отже, заявник міг мати законні та обґрунтовані очікування, що його заява про поновлення на посаді судді буде розглянута належним чином, прозоро та об'єктивно, без допуску свавілля. Хоча й був натяк на те, що заяви заявника щодо можливості його призначення в майбутньому на іншу посаду в уряді та занепокоєння щодо його діяльності на посаді міністра могли вплинути на рішення Президента, утім такі причини не були офіційно повідомлені заявнику. Не було підстав вважати, що цей спір стосувався будь-яких виняткових або вагомих причин, які могли б обґрунтувати його виключення з-під сфери судового контролю.

Національні суди не розглянули ситуацію заявника в цілому, а розглядали його скарги окремо. ЄСПЛ дійшов висновку, що спроби заявника домогтися судового перегляду у національних судах з метою ефективного вивчення помилок, які могли бути допущені під час процедури повторного призначення на посаду судді, були

безуспішними через те, що суди не забезпечили ефективний засіб правового захисту, який був здатний вирішити скарги заявника по суті. Тому ЄСПЛ виснував, що було порушено право заявника на доступ до суду.

Висновок

Порушення пункту 1 статті 6 Конвенції (право на справедливий суд).

Рішення в цій справі ухвалене Палатою 7 жовтня 2025 року та набуло статусу остаточного 7 січня 2026 року відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції.